

Конкурса...

«СЫЛ БАСТЫН БАНААТАЙА»

Кулун тутар 28-29 күннэригэр Нам селотугар улуустаагы «Сыл бастын банаатайа» конкурсу буолан ааста. Сылга - оро хамсааһын тэрийээчи социальнай статусун үрдэтти, инники сайдыытыгар бол-омто, кыах биэри, билигин обще-ственной олоххо оро тэрилтэтин, хамсааһын үрдүк таһымна та-наары. Конкурс улууска үһүс сы-лын ыытыллар. Быйыл кыттааччы ахсаана арыах, ол гынан баран кытыы нэһиликтэр көхтөөхтүк кыттыбытара киһини үөрдэр.

Конкурса балаһыанна быһы-ытынан оро тэрилтэтин салайаач-чылары кыттаахтар этилэр. Уоп-сайа 5 сайаалка кирибиттэн, 2 Хомустаах уонна Үөдэй оскуола-рыттан техническэй биричиинэн кыайан кэлбэккэлэр, 3 салайааччы - Көбөкөнтөн В. Г. Колесова, Сал-бантан Л. П. Касьянова, Нам 1 сүһүөх оскуолатыттан А. И. Ядри-хинская - кытыннылар. Конкурс көхтөөхтүк, тэрээһиннээхтик аас-та.

Бастагы түһүмэх Нам 1 сүһүөх оскуолатыгар ыытылына. КТД (коллективные трудовые дела) дин - манна кыттааччы 45 мүнүүтэ устатыгар көнүл формада оҕолору кытта үлэлэһиэхтээх. Сэрэбиз түмүгүнэн А. И. Ядрихинская са-лаата. Кини алта кирипичтэн оҕолор көмөлөрүнэн дьиз макетын оҕордо. Хас бириди кирипичтэ тыл суолталаах, холобур, «Здоровье», «Доброта», «Экология» о. д. а. Бу кирипиччэлэри оҕолор таллаһтарын

аайы Анна Ильинична сорудах би-эрэн иһэр. «Экологияны» талбыттар эмтээх үүнээйилэри ааттыыллар, «Доброта» - үтүө тыллары, «Взаимопомощь» - икки буолан бириди илиилэрин баайан баран подорок оҕороллор. Түмүгэр кырыалаах, хаһаайыттардаах наһаа үчүгэй дьиз буолан табыста.

Иккис түһүмэх А. Шестаков аатынан сынналан киригэр буол-ла. Бастаан «Визитка» көрдөрдүлэр, бэйэлэрин туһунан сийили кэспээтилэр. В. Г. Колесо-ва маарка арааһын муньар дьа-рыктаах эбит. Л. П. Касьянова бэй-этэ авангарднай мода айар. А. И. Ядрихинская үнтүлүүр дьобурда-арын көрдөрдө.

Иккиннин стэнд иннигэр бэйэ-лэрин үлэлэрин системалаан көмүскээтилэр, ситиһилэрин, про-блемаларын туһунан кэспээтилэр.

Күрэх уопсай түмүгүнэн «Сыл бастын банаатайа» кыайылыагы-нан Нам 1 сүһүөх оскуолатын оро тэрилтэтин салайааччыта А. И. Ядри-хинская буолла. «Доброе сердце» номинацияга кыайылыагынан В. Г. Колесова табыста. «Друг детей» номинацияны Л. П. Касьянова ылла.

А. И. Ядрихинская бэс ыйыгар республикатаагы «Сыл бастын ба-наатайа» конкурса Нам улуунан аатын көмүскүүр чысэкэ тигистэ. Киниэхэ ситиһилэри баарабыт!

А. ПОПОВА,
үрөхтүк управлениетин
методист-инспектора

Быыстапкага...

АЙАР ДЬОБУРУ САЙЫННАРАН

Оро барахсан сатаан салайдах-ха, үөрэттэххэ тугу барытын ылы-нара, фантазията, дьобура сайдара түргэни.

Оскуола үөрэнээччилэрэ оҕор-бут айар үлэлэрин көрөр, сыаналы-ыр, дьон көрүүтүгэр таһаарар сы-аалга быыстапка кулун тутар 20-21 күннэригэр Нам бастагы сүһүөх оскуолатын спортсаалатыгар тэри-линнэ. Бу быыстапка улуус 17 ос-куола уонна оро «Түөлбэтэ» бэй-элэрин оҕоһукурларын кытынны-лар. Быыстапка аһыллытын жюри председателэ Замятина А.В. са-лаата, улуус үөрэтин управлени-еттэн Павлова А.С., НПУ-тан Понохова З.Д. эвэрдэ тылларын кыттааччыларга туһайдылар. Бу түгүнгэ урут төһө оскуола хайдах кыттыбытын, туох ситини, итэс баарын, ханнык уларыыны тахсы-бытын анализтамыта буоллар улуус таһыма хайдаһын, инники ди-эки сайдыыны тэниэн көрүөххэ сөп этэ... Быыстапканы арыыны кэм-гэр оскуолалар истрэринэн тэрил-бит муода театрда бэйэлэрин мо-делларын көрөөччүлэргэ таһаарды-лар. Ол курдук, Замятина А.В. бэлэмнээбит НСП-2 кыргытара үрүн кумааһыттан авангарднай му-оданы көрдөрдүлэр. Хатырск оску-олатыттан Мухина В.Н. салайаач-чылаах «Айталы Куо» театрга дьа-рыктанар 7 кыыс вечерней пла-тьелары көрдөрөн долгуна хаа-мыстылар. Бу моделларга бисер туттуллубута ураты көрүнү үөскэ-тэр. Онтон Хамаатта орто оскуо-латыгар эдэр специалист Сивцева Т.И. быйыл сана тэрийбит «Кэрэ Куо» муода театрын кыргытара эмиз вечерней платьелара олус туп-саай быһыылаахтар, кэрэ көстүүлээхтэр, эмиз бу оскуолаттан Аммосова Н.Н. «Добро и зло», «Флора и фауна» моделлара бати-к технологиятын тигиллбиттэрэ сонундук, ис кирибэхтик көһүннэ. Бу үлэлэрин көрөөччүлэр сүрдээ-бин астыннылар уонна быыстапка ис хоһооно байытын бэлиэтээти-лэр.

Быыстапканы кэрийэ сылдан көрдөххө киһи кэрэхсирэ сүрдээх элбэх. Үөдэй оскуола таһынан, туойтан, айылга матырыйаалла-рыттан сувенирда бу оскуола учууталларын сыраллаах үлэлэрин туоһулуур. Партизан үлэһэ үөрэтэр учуутала Гуляев А.Ф. уолаттарга маһынан оҕорторбут аныгы техни-каларын (конструирование) курдук бу быыстапка суохтар. Түөлбэ оҕолоро «Тураас кутас аттаах Той-он Дьулустаан бухатыр» мульт-фильм геройдарын ымпыктаан-чымпыктаан оҕорбуттар уонна ки-инэ устубуттар. НСПИ таксидермияны баһылаабыта

көстөр. Ол курдук, Иванов М.Е. са-лайытынан аарыма тайах төбөтө, араас көтөрдөр чуучулалара субу тыннаах курдук тураллар. Бөтүгүр керамикалар, мастан оҕоһуктара, ювелирнай кизгэллэр, Хамаатта орто оскуолатын универсальнай станог, кухоннай ыскааба, сизлэн оҕоһуктара ура-тылар. I Хомустаахтан угловой ме-бель, II Хомустаахтан Винокуров Г.Г. журнальнай остуоллара туру-оруллубуттар. Хатын Арыы оску-ола таустан оҕоһуктара сиздэ-рэйдэр, бу оскуола 3-с кылааһын үөрэнээччтэ Дьяконова Наташа саахымат фигураларын туйотан остуорууа кыылларын оҕорбут. Көбөкөнтөн Кайгородова Маша (8 кыл.) кустууттан «Ночная охо-та» карттыната, Модуттан «Дере-венька моя» бумажнай пластика, «Спортплощадка» испиискэ маһыт-тан макет мындырдан оҕоһуллуб-бут коллективнай үлэлэр бааллар. Саха-француз оскуолаттан А.А. Бурнашева, Л.Д. Ушницкая салай-ар куруһуоктарын оҕолоро быыс-тапкага быйыл сана кытыннылар. Людмила Дмитриевна бисеринэн тий-нэн оҕотторбут сиздэрэй сибекки-лэрдээх, эгин бэйэлээх үөннээх-көйүүрдээх паннолара, сувенирда-ра, Алена Афанасьевна үөрэнээччилэрин диэкти монотипи-ялара бу быыстапкага сэдэх экспо-нат буоллулар.

Ити курдук, кэрэ эйгэтигэр ум-сугутар эгин эгэлгэ оҕоһук элбэ-э, сүрдээх дьэрэкэн бэйэлээх кизгэл-лэр, сахалыы иһит-хомуус, туттар тэрил, тагас-сап барыта баар. Рес-публиканскай көрүүтэ ытыгар оску-ола аайыттан бары хайысхага үлэлэри таллылар, саамай элбэх оҕоһук Үөдэй, Бөтүг, Хатын Арыы оскуолаларыттан сүүмүрдэн-нилэр.

Республика үрдүнэн ИЗО, чер-чение, труд идэтигэр, ону таһынан араас хайысхаах «Уһууаан» про-грамматанан үөрэтэр соротох анал үөрэх кыһата биһиэхэ, намнарга баара улуус оскуолаларын бэртээ-хэй специалистарынан хааччылар, ону таһынан манньк оҕолор айар быыстапкаларга үрдүк ситиһи-лээх буолааларыгар улахан көмөлөөх буолуон сөп этэ. Ол ин-ниттэн педколледж тэрийитинэн улуус учууталларыгар последип-ломнай образованиага эмиз была-аннаах үлэ ыгытылара буоллар дин баа санаа үөскүүр. Оччоҕо манньк быыстапкаларга оҕолор айар үлэлэр-тэ тупсан, сайдан улуус кэрэһитэ, кизин туттуута буолуо этэ.

М.Г. ВИНУКОВА,
Хамаатта саха-француз
оскуолатын учуутала

Мин манньк этиилээхпин

НАМГА ДЬОРОУЙ БААР БУОЛЛУН!

Санардыынтыга бу хаһыат 2001 с. кулун тутар ыйын 16 к., 10 №-гэр, 23 к. 11 №-р, 30 к. №-р уонна муус устар 6 к. биһиги бири дойдутаах-пыт, кыра үөрэхтээх, боростуой киһи, билигин Нам улуунугар, Нам селотугар, Ст. Платонов аатынан уул. 48 №-гэр олороочу, 1940 с. Таастаах нэһилигэр төрөөбүт Кривошапкин Иван Яковлевич дин киһи 1975 сыллаахха, Саха АССР Верховной Советын Президиумунан, (Овчинников А.Я. председа-тель эрдэтин), Саха АССР Мини-стрдрын Советинан (предс. Петров И.И., солб. предс. Платонов С.Н. эрдэ-хтэрин), Федосий Донской дин обком үлэһитин кэспээтэн команди-ровкалаан, хоту муустаах муорага Ляхов арыыларыгар булгуу сылды-ар дьонор үлэлэрин, олохторун туһунан матырыйаал хомуйтар-быттар эбит уонна онно олохуран Социалистическай Улэ Геройугар докумуон оҕотторон түһэрбиттэр. Ол гынан баран бу дьыала С.Н. Плато-нов өлбүтүн кэннэ, былаас үрдүк са-латтаһытар уларыылар кэмнэ-ригэр умнуулан, сабыллан хаалбыт. Хаһаа тийэн тохтообута, сыппы-та билибэт.

Иван Яковлевич Кривошапкин билигин 61 саастаах, манна Намга олорор. Арыгы испэт, хаарты оон-ньообот, суукка-сэмэҕэ тардыла сылдыбатах көнө, чизинэй киһи. Төрдүн-уһун Нам дьонун улахан аҕара бары үчүгүйдик билэллэр. Аҕата Яков Кривошапкин дойдуту-гар улахан уус, көмүскэ да, тимиргэ да, маска да биллэр дьобурдаах - Уус Дьаахпыт дин киһи этэ. Уола Иван да эмиз улахан уус дьобурда-ах, ону ааһан кэлбит-барбыт, сы-тын-хотуу буолан бири сиргэ таба олорбот киһи.

Оро эрдэһиттэн оннук иитиллэ-эх, характердаах буолан, кый-бы-рах хоту муустаах муорага, билбэ-тэх-көрбөтөх, сураһын эрэ истибит сиригэр Ляхов арыыларыгар тий-дэр эбэт.

Дьэ бу сүрдээх ыарахан тын-наах сирдэр, чахчы бэйитин кыаһын билинэр, доробай, хастыы эмэ хо-нуктаах, ыйы ыйдаан улахан күүстээх буурҕалаах, кыһын күнэ суох, дьүкээбил уонна ый сырдыгы-

нан эрэ сырдытынар сир. Мин бу хоту Булун оройуонугар Аҕа дой-дуну көмүскүүр сэрйи сылларыгар Тийт Арыынан, Остоолбо хайаты-нан, Быыкабынан, Арагастаах арыытынан, Тиксинэн, Күһүүрүнэн сылдыбыт, тус бэйэтинэн ол дойду хас да хонуктаах буурҕатын амсай-быт буоламын уонна онно билдэ-анан суорума суолламмыт булчу-тары, балыксыттары, таһаарсыт-тары илэ харахпынан көрбүт буоламын, Улахан уонна Аччыгый Ляховтар, Улахан Бегичев арыы-ларга олорор, үлэлиир кырсаһыт-тар, булчууттар ыарахан олохторун, үлэлэрин Булун райкомугар үлэли-сидьан истибит буоламын ула-ханньк ис сүрэхтэн сөҕөр этим. Ол иһин бу кэспээни итэҕэйбим.

Иван Яковлевич Кривошапкин дьол көрдүү кэргэттэринэн, 1963 сыллаахха бастаан Тиксии порду-гар кириэн тутууга үлэли сылдьан, РСФСР Приморскай производ-ственной управлениетин, «Центро-союз» Саха сиринээри «Холбос» дин потребительскэй общество-тын, онтон «Булун» совхоз, «Тай-мыльер» совхоз дин промышленнай хаһаайыстыбалары кытары бы-һаччы дуоабардаһан государ-ствога күндү түүлээҕи кырсаһы бул-таан туттаран государство уопсай валютатын хаһааһыга холонон көрөҕө хорсун быһаарыны ылым-мыта.

Онуоха киһи оро эрдэһиттэн «орто дойдуга уол оро буолан төрөөбүтүм быһытынан государ-ствобар, төрөөбүт Ийэ дойдубар, бар дьоммор туох эмэ туһалааһы оҕорон, туох эрэ суолу-иһи хаал-ларан баран орто дойдуттан тэйбит киһи дин баа санаатынан салай-таран айнаабыт. Онуоха кэргэнэ Шура улахан тирэх буолбут.

2001 сыл муус устар ый 4 күнүгэр Иван Яковлевич бэйэтинэн миэхэ дьизбэр кэлэн остуолбар 1964 с. муус устар ый 24 күнүттэн ыла 1975 сыл муус устар ый 12 күнүгэр дьизэ булутабыт 1450 устуука күндү түүлээҕин кырсаһын китанцияла-рын адалан кутан кэбистэ уонна: «Бу өссө сороҕо эрэ, сороҕо үс аныгынан сылдьан кыайан түмүлүбүккэ сүтэн хаалбыта», — дьизэ. «Бу барыта хаартылаан да, албыннаан да атылаһылыбатах государствонан бигэргэтиллибит докумуоннар», — дьизэ. Бэйэтэ этэ-ринэн 700-кэ кырса китанцията сүппүт.

Кырдык, бу барыта ССРС Центросоюһунан бигэргэтиллибит, анал сериаллох, нүөмүрдээх форма-лаах, «Холбостон», совхозтартан түүлээҕи тутууга итэҕэллээх, дьа-стырыаннаһаах тутууааччыларын (приемщиктарын) илии баттам-мыт, бэчээттээх докумуоннар. Аны бу китанцияларга хас бириди кырса ахсаанынан, суордунан, го-сударствоннай сыаналарынан су-руллубуттар, хаста эмэ бигэргэти-лэн бэрэбизкэлэммит эбиттэр (он-

ноор мин эмиз компьютерга ааһан бэрэбизкэлээн көрдүм да сыһа-ны булбатым - Т.И.).

Онон бу иннибэр сытар Иван Яковлевич Кривошапкин аатыгар суруллубут саһарбыт (сороҕо илдь-ирийбит) китанциялары ханнык-таах да ревисор итэҕэйбэт буолуох туһа суох!

Ол үрдүнэн (төһө да сороҕо сүттэр) анардас бу да китанция-лар суумалара 1964 с. герой буол-бут Н.С. Колесов, 1985 с. герой буол-бут С.В. Горохов көрдөрүүлэригэр-тэн И.Я. Кривошапкин 9 сыллаах үлэтин түмүгэ быдан элбэх.

Иван Яковлевич бар дьонугар туһалыыр баатын хаһаа даһаны ыһыктыбата. Ол курдук бултаан бүтэн хотуттан совхозтартан уон-на «Холбос» бэрэстэбиитэлэрин кытары аахсан, доруобуйата мөлтөөн дойдутугар Намга 1975 с. тахсан баран булутабыт харчыты-нан тутуу маһын бэлэмнээн, лис, тимир турба, батарея, котел оҕо-торон уода. матырыйаалы булан, котельнайдаан 9 x 12 м. усталаах-туоралаах дьиз туттаран, булуус-таан, кыладыапкалаан, олбуорда-ан дьизини 30 тыһ. солк. бүтэттэрэн, ситэрэн баран оро саадыгар Нам се-лотугар босхо кэриэтэ биэрэн турар. Киниэхэ «Холбос» биэрбит бириэ-мийэтин - иистэнэр массынатын эмиз бу дьесадыгар бэлэхтэббит. Бэйэтэ бу оро саадыгар хас да сыл көчөгөрүнэн үлэлээтэ.

Билигин төһө да 61 саастаах пенсионер да буоллар туох кыал-ларынан оро саадыгар, нэһилиэк араас хаһаайыстыбаннай үлэлэри-гэр көмөлөһөр. Президентскэй про-граммага сөп түбэһиннээн ынах, сибининнэ, көтөр иттэр, боросту-ой дьиз тэрилин, сүгэ уга, курдьах уода. уһанан улуунун иһигэр, со-роҕун куорат рыногар киллэрэн атылаһан дохуот оҕостор, чөл олох быраабылатын бигэтик тутуһар, билигин да сэргэх, доробай киһи.

Онон бу Прокопий Чуукаар дин суруйааччы ыстатыйаларыгар оло-хуран Нам улуунун билигин дьа-һалтата көх-нэм буолан туһаанна-ах үрдүкү тэрилтэлэринэн: Саха Республикатын правительствоты-нан, Ил Түмэнгэ баар депутаттар-быт нөгүө, Саха Республикатын Президентэ М.Е. Николаевка тийэ, билигин баар, ити этиллэр докуму-ону оҕорсон түһэрибит тыһынаах туоһулары А.Я. Овчинникованы, Ф. Донскойу булан кэспээтэн көмөлөһүн дин ыгырарбын. Бу анардас «Холбос», «Булун» уонна «Таймыльер» совхозтар эрэ интэ-риэттэрэ буолуо суохтаах, бу биһи-ги Нам улуунун, интэриэһин-чизин эмиз таарыйар. Онон, чуолаан, улу-ус баһылыга Альберт Николаевич маны болдомтоҕо ыларгар көрдөһөбүн.

Т.И. ЗАМЯТИН,
РФ үтүөлээх экономика,
улуус Ытык киһитэ,
тыыл, үлэ ветерана

Киһи-киһиэхэ

ҮТӨ ДЬОН ТУНУНАН ИС ДУУНАТТАН

Кини икки хостоох квартираты-гар кэргэнин, үс оҕотун кытта оло-рон эрэн бу үтө дьыаланан дьа-рыктанар. Үлэлииргэ туох да усу-лубуйата суох да буоллар Надежда Иннокентьевна дьулуһан туран үлэлиир, ону таһынан били-тин хаһааһынар. Ыарахан кэмнэ-ригэр врачтарбыт кыайан көмөлөспөтөх дьон киниэхэ эмтэ-нэ кэлэллэр.

Бири түгэни кэспээһитин ба-рабыт. «Гипертонический криз», «Атеросклероз» дин диагноз туру-орбут ыарыһахтара араас элбэх эмизин эмтэнэр, ол түмүгэр доруу-буйата мөлтөөн иһэр—пульса бы-таарар, сорох кэмнэ «сүтэн ылар», «Суһал көмө» кэлэ-кэлэ уукул ту-руора-туруора барар... Ыарыһах бэйэтин ыарыһын кытта соротох хаалар. Онтон кини Дьяконова На-дежда Иннокентьевна дин врач баарын истэн киниэхэ тийэр уонна онтон ыла кинитэ суох кыайан та-быллыбат буолар. Диагностика кэн-нэ кини тура сылдьан инфарктаа-бытын билэн олус куттанар. Ол эрэ-эри барыта этэнгэ ааста—киниэхэ көмөлөһүн сөптөөх врач илиитин утары уунна.

Хаһыаттарга, сурунаалларга араас ыарыһар тустарынан ыста-тыйалар тахсаллар, онно сүбэлил-

лэринэн, сүрэххит, бүүргүт ыары-һаһына, хаангыт баттааһына та-рыстарына бэйэбит эмтиир врачкы-тыгар тийин дин. Ол эрэн гипер-тоническай кризтээх киһини дьизигэр төттөрү ытыгар буолла-хтарына атын ыарыһар тустарын этэ да барылыбат. Биһиги, Надеж-да Иннокентьевнага эмтэнэр ыары-һахтар, хас иккистип балыһага эм-тэнэн туһаммата.

Надежда Иннокентьевна биһи-ги улууспутугар, кэргэнин дойдуту-гар, 1989 с.кэлбитэ уонна поликли-никага невропатологиянан үлэлээби-тэ. Сорохторбут кинини онтон ыла табыллыт. Өйдүүрбүтүнэн, Намга кэлээт да ыарыһахтары тэ-тимнээхтик эмтээн барбыта. Ити сыллартан иннээн уонна мануаль-най терапиянан эмтээһини туһам-мыта. Буоларын курдук, эдэр спе-циалиска бэйэтин күүһүн барытын туһанан үлэлииргэр кыах бэрилли-бэт. Ол иһин поликлиникаттан ба-рарга, дьизигэр эмтииргэ күһалли-битэ. Үлэлиир кэмигэр квалифика-циятын үрдэтинэрин салгыыр, 1996-98 сс. диагнос туруорарга үөрэммитэ. Онтон билигин Москвага Сеченов аатынан медицинскэй ака-демияра психолог идэтигэр үөрэнэр.

Биһиги, киниэхэ куруук эмтэнэр уонна кинини уруккуттан билэр

ыарыһахтар, Надежда Иннокенть-евнаны дьонго өрүү болгомтоло-ох, кимизхэ да аккаастаабат, куру-ук сүбэ-ама биэрэр врач быһыты-нан билэбит. Эмтээтэринэ кини чэпчи түһэр, ыарыһаттан босхоло-нон. Киниэхэ приемга поликлини-кага сылдыр дьонтон итэҕэһэ суох ахсааннаах ыарыһах суруттарар. Манньк дьонго утары баран көмөлөһүөххэ эрэ наада.

Биһиги, Надежда Иннокенть-евнага медицинскэй көмө көрдөөн тийбит дьон, болгомтолоохтук сы-һааннаһарын, биһигини өйдүүрүн уонна хаһаа да аккаастаабаттын иһин махтанабыт. Наада буоллаһы-на өрөбүл да күннэрин аахсыбакка ыарыһах сорун-мугун чэпчэтэр.

Манньк врачка улуустаагы по-ликлиникага мистэ кестүбөт, хос биэрэн үлэлиир усуллубуйа тэрий-эххэ баар этэ. Улуус дьаһалтатыт-тан Надежда Иннокентьевнага үлэлиир усуллубуйатын тупсаран хос биэрэргэ эбэтэр материальнай көмө оҕорорго этии киллэрэбит, ону сотору кэмнэн быһаарыахтара дин эрэнэбит.

Сөбүлүүр врачтыгыгар кытаа-нах доруобуйаны, үлэтигэр ситиһи-илэри, дьиз кэргэнигэр этэнгэ буо-лууну баарабыт. Эһиги дьизэти-гэр өрүү дьол уонна эйэ баар буоллун! Тагара көмөлөстүн!

Д.БОРИСОВА, Т.НОВГОРО-ДОВА, К.АКИМБЕТОВА, А.ПРО-ТОПОВА, Л.Ф.РОЛОВА, О.НОВГОРДОВА о.д.а.